

ДОВКІЛЛЯ І КЛІМАТ:

інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС

Липень-серпень 2019

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати EUupdates" на адресу office@rac.org.ua

У ВИПУСКУ

Шановні друзі! Пропонуємо вашій увазі випуск «Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС» за липень-серпень 2019 року.

У липні розпочалося шестимісячне [голозування Фінляндії в Раді ЄС](#), зусилля якої будуть зосереджені на посиленні ролі ЄС як глобального лідера у кліматичній сфері. Продовжилися вибори та призначення інституцій ЄС. Вперше в історії [Європейської Комісії](#) її очолила жінка – Урсула фон дер Ляєн, яка у своїй майбутній діяльності першість надає екологічним питанням. Розпочав роботу оновлений склад [парламентського Комітету з питань довкілля](#), охорони здоров'я та харчової безпеки.

Європейська Комісія виступила з комюніке, присвяченому [захисту та відновленню лісів](#) у світі, та презентувала нову програму [«Горизонт Європа»](#), яка замінить Горизонт 2020. Європейське агентство хімічних речовин реалізовувало низку завдань, зокрема і щодо [стійких органічних забруднювачів](#). Громадська ініціатива, спрямована на припинення [негуманного ставлення до сільськогосподарських тварин](#), які утримуються у клітках, одержала необхідну кількість голосів для подальшого її розгляду Європейською Комісією та вжиттю нею відповідних дій.

Влітку представлено доповідь, присвячену взаємозв'язку [зміни клімату та землекористування](#), оприлюднені висновки щодо реформування [Енергетичного Союзу](#), подальшої [узгодженості енергетичного та промислового законодавства](#) з кліматичною політикою ЄС, опубліковано звіт про [інвентаризацію викидів](#) в ЄС. Європейська Комісія зареєструвала громадську ініціативу щодо економічних питань, спрямованих на [боротьбу зі зміною клімату](#).

ДОВКІЛЛЯ

ЕКОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ГОЛОВУВАННЯ ФІНЛЯНДІЇ В РАДІ ЄС

##РадаЄС, #Довкілля, #ЕкологічніОрієнтириПолітики

У липні розпочалося шестимісячне головування Фінляндії в Раді ЄС.* Програма її головування «[Стала Європа – Стале майбутнє](#)» сфокусована на чотирьох пріоритетах:

- посилення спільних цінностей та верховенства права,
- формування ЄС більш конкурентоспроможним та соціально інклюзивним,
- посилення ролі ЄС як глобального лідера у кліматичних діях,
- усестороннє посилення безпеки громадян.

Під головуванням Фінляндії у роботу Ради ЄС впроваджуватимуться пріоритети Стратегічного порядку денного 2019-2024.

Головування Фінляндії має три пріоритетні теми для Ради з навколишнього середовища: довгострокова кліматична стратегія, циркулярна економіка та біорізноманіття. Нове головування продовжить просувати порядок денний ЄС щодо зміни клімату, триватиме підготовча робота над довгостроковою кліматичною стратегією ЄС, позиційним документом ЄС для конференції ООН з питань клімату (COP-25), 8-ою Програмою дій з довкілля.

Під час головування Фінляндії триватиме робота над директивою про питну воду, регламентами про повторне використання води для сільськогосподарського зрошення, моніторинг, звітність та перевірку даних про використання палива на морському транспорті та з питань, що стосуються програми LIFE.

* Головування в Раді ЄС здійснюється групами, в які входять три держави. Теперішній тріомеханізм передбачає головування Румунії (січень-червень 2019 р.), Фінляндії (липень-грудень 2019 р.) та Хорватії (січень-червень 2020 р.).

Джерело новини: [Рада ЄС](#), [Рада ЄС](#)

ПОРЯДОК ДЕННИЙ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ

#ЄвропейськаКомісія, #ПорядокДенний, #ЕкологічніЗаходи

16 липня 2019 року Європейський Парламент обрав Урсулу фон дер Ляен (колишнього міністра оборони Німеччини) президентом Європейської Комісії. Вперше в історії ЄС цю посаду обійняла жінка. Президентство Урсули фон дер Ляен розпочнеться 1 листопада 2019 року і триватиме п'ять років.

Основні методи та пріоритети діяльності Європейської Комісії (2019-2024) фон дер Ляен окреслила в політичних настановах «[Союз, що прагне більшого: мій порядок денний для Європи](#)». В документі першість надано екологічним питанням, яким присвячений окремий розділ «Європейська зелена справа». Порядок денний включає зобов'язання щодо кліматичних дій, серед яких: досягнення кліматичного нейтралітету ЄС до 2050 року та ухвалення необхідного законодавства, вдосконалення системи торгівлі викидами в ЄС та запровадження прикордонного податку на вуглець.

Фон дер Ляен окреслила низку інших важливих екологічних ініціатив, зокрема:

- перетворення частини Європейського інвестиційного банку в Кліматичний банк Європи та скерування одного трильйону євро інвестицій у стале фінансування;
- прийняття Стратегії біорізноманіття до 2030 року, основною ціллю якої є зупинення втра-

ти природних ресурсів у наступні п'ять років;

- напрацювання нового Плану дій з циркулярної економіки, який охоплюватиме також текстильну та будівельну галузі;
- досягнення амбіційних цілей щодо «нульового забруднення» шляхом запровадження міжгалузевої стратегії із захисту здоров'я громадян від деградації та забруднення довкілля;
- підтримка нової стратегії «від лану до столу», що запроваджує стале харчування на усіх етапах його виробництва та споживання.

Джерело: [Європейський Парламент](#), [Європейська Комісія](#), [Європейське екологічне бюро](#)

ДІЯЛЬНІСТЬ НОВОГО ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ ДОВКІЛЛЯ #ENVI, #УстановчеЗасідання

У липні відбулося установче засідання, на якому визначено склад нового парламентського Комітету з питань довкілля, охорони здоров'я і харчової безпеки (ENVI). Паскаля Канфіна обрано головою ENVI, який він очолюватиме протягом наступних двох з половиною років. 76 европарламентарів входять у склад ENVI, в наслідок чого за чисельністю він став найбільшим комітетом у новообраному Європейському Парламенті.

У зв'язку з початком головування Фінляндії у Раді ЄС члени ENVI провели зустріч, на якій обмінялися ідеями щодо подальшої співпраці та діяльності з трьома профільними міністрами Фінляндії, зокрема з Крістою Мікконен – міністром довкілля та зміни клімату Фінляндії. Серед іншого вона наголосила на необхідності чіткого формування бачення ЄС щодо довгострокової кліматичної стратегії, сталого водного управління та збереження біорізноманіття.

ENVI розглянув Проект бюджету ЄС на 2020 рік, який є сьомим і останнім бюджетом Довгострокової програми фінансового розвитку ЄС (2014-2020). У проекті закладена подальша підтримка пріоритетів діяльності ЄС, у т. ч. в екологічній сфері. 21% від усіх зобов'язань бюджету 2020 року стосуються зміни клімату і 8,3% біорізноманіття.

У кінці липня ENVI провів спільне засідання з Комітетом з питань розвитку (DEVE). Два комітети обговорили перший спільний огляд ЄС щодо прогресу в досягненні цілей сталого розвитку, а також готовність до Саміту ООН з цілей сталого розвитку у вересні.

Джерело: [Комітет Європарламенту з питань довкілля, охорони здоров'я і харчової безпеки](#)

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ ПОСИЛЮЄ ДІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ЛІСІВ У СВІТІ

#ЗахистЛісів, #МіжнароднаСпівпраця, #РегуляторніЗаходи, #Комюніке

23 липня Європейська Комісія схвалила [Комюніке](#), в якому встановлює нові рамки дій щодо захисту та відновлення лісів у світі.

Новий підхід запроваджує заходи щодо посилення міжнародної співпраці із зацікавленими сторонами та державами-членами, сприяння сталому фінансуванню, кращого використання земель та природних ресурсів, створення сталих робочих місць та управління системами постачання, проведення цільових досліджень та збору даних. Він також розпочав оцінку нових регуляторних заходів для мінімізації впливу споживання ЄС на знеліснення та деградацію лісів.

Комюніке визначає дві цілі – захист і покращення стану існуючих лісів, особливо пралісів, та значне зростання у всьому світі заліснення, яке є сталим і біологічно різноманітним. Для цього Європейська Комісія окреслила п'ять пріоритетів:

- зменшення споживчого сліду ЄС на довкілля та заохочення споживання товарів в ЄС, які у системі постачання не пов'язані із знелісненням;
- співпраця з країнами-виробниками задля зменшення тиску на ліси;
- посилення міжнародної співпраці щодо припинення знеліснення, деградації лісів та заохочення відновлення лісів;
- перенаправлення фінансування на практики, що демонструють більш стале використання земель;
- посилення наявності, якості та доступності інформації про ліси і підтримка досліджень та інновацій.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ЕСНА РОЗПОЧАЛО РОБОТУ ЗІ СТІЙКИМИ ОРГАНІЧНИМИ ЗАБРУДНЮВАЧАМИ #СтійкіОрганічніЗабруднювачі, #Імплементация

З прийняттям переглянутого регламенту щодо стійких органічних забруднювачів на Європейське агентство хімічних речовин покладено низку нових завдань щодо здійснення контрольних функцій над небезпечними забруднювачами. Тому агентство розпочало роботу над науковими, технічними та адміністративними завданнями для виявлення та врегулювання стійких органічних забруднювачів.

Агентство підтримуватиме виявлення нових стійких органічних забруднювачів, а також буде функціонувати як інтерфейс для звітування щодо виконання обов'язків з імплементації регламенту. Це включатиме збір та публікацію інформації від держав-членів про використання, обсяги, вивільнення забруднювачів, дані моніторингу тощо. У 2020 році агенція інтегрує дані про стійкі органічні забруднювачі у свою базу даних. Також робота триватиме щодо підтримки Європейської Комісії з метою перегляду та оновлення заходів для подальшого прогресу у боротьбі з ризиками, спричиненими стійкими органічними забруднювачами.

Джерело: [Європейське агентство хімічних речовин](#)

ГОРИЗОНТ ЄВРОПА – ПРОГРАМА МАЙБУТНІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІННОВАЦІЙ

#Програма, #ГоризонтЄвропа, #Дослідження, #Інновації

У серпні 2019 року Європейська Комісія оприлюднила презентацію [«Горизонт Європа»](#), в якій схематично окреслила майбутню інвестиційну програму ЄС з досліджень та інновацій на 2021-2027 роки, що прийде на заміну програми «Горизонт 2020». Попередня структура «Горизонт Європа» передбачає наявність трьох ключових елементів, присвячених науці, інноваціям та глобальним викликам і європейській промисловій конкурентоспроможності.

Запропонована структура «Горизонт Європа» містить низку кластерів, які сприятимуть досягненню ЄС свого внеску в глобальні виклики та європейську промислову конкурентоспроможність. Кластери, пов'язані з довкіллям, це:

- клімат, енергетика та мобільність (кластер 5),
- продовольство, біоекономіка, природні ресурси, сільське господарство та довкілля

(кластер 6).

Європейська Комісія пропонує 100 млрд євро на впровадження програми «Горизонт Європа», 52,7 млрд з яких припадають на впровадження заходів із глобальних викликів та європейської промислової конкурентоспроможності.

Джерело: [Європейська Комісія, Інститут європейської екологічної політики](#)

ЄВРОПЕЙСЬКА ГРОМАДСЬКА ІНІЦІАТИВА «КІНЕЦЬ ЕПОХИ КЛІТКИ»

#Громадськаініціатива, #С/ГТваринництво, #ПоводженнязТваринами

У липні 2019 року вдалося зібрати понад 1 мільйон голосів європейців, необхідних для підтримки європейської громадської ініціативи [«Кінець епохи клітки»](#). Ініціатива зареєстрована 11 вересня 2018 року, офіційний збір підписів на підтримку якої закрито 11 вересня 2019 року. Основною метою ініціативи є припинення негуманного ставлення до сільськогосподарських тварин, які утримуються у клітках протягом усього періоду їх вирощування.

Ініціатива одержала необхідну кількість голосів, що зобов'язує Європейську Комісію обговорити дії та надати відповідь щодо вирішення висловленої проблеми, дає організаторам право представити свою ініціативу на публічних слуханнях в Європейському Парламенті.

Європейський комітет регіонів також вважає своїм обов'язком припинення практики вирощування птахів та тварин у клітках, про що заявив у своїх висновках [«Реформа Спільної аграрної політики ЄС»](#).

Джерело: [Європейський комітет регіонів](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ

ДОПОВІДЬ ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ ТА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

#ЗмінаКлімату, #Землекористування, #СільськеГосподарство, #ЗахистЛісів

У серпні Міжурядова група експертів зі зміни клімату (МГЕЗК)* оприлюднила [Доповідь](#) «Зміна клімату та землекористування: Спеціальна доповідь МГЕЗК про зміну клімату, опустелювання, деградацію земель, стале управління земельними ресурсами, продовольчу безпеку та потоки парникових газів наземних екосистем». Це друга доповідь у серії спеціальних доповідей, які мають бути підготовлені в рамках Шостого циклу оцінювання МГЕЗК.

У доповіді представлена найповніша оцінка тісного взаємозв'язку між зміною клімату та способами використання земель, у тому числі для сільського господарства та лісового господарства. У документі наведені докази катастрофічного впливу сучасних способів управління землекористуванням на клімат та величезний потенціал цього сектору у скороченні викидів вуглецю.

* Міжурядова група експертів зі зміни клімату – орган ООН, відповідальний за оцінку наукових знань, пов'язаних зі зміною клімату. Створена у 1988 році Програмою ООН з навколишнього середовища та Всесвітньою метеорологічною організацією для надання політикам регулярних наукових оцінок щодо зміни клімату, її наслідків і потенційних майбутніх ризиків, а також пропозицій щодо стратегій у сфері адаптації та пом'якшення впливу зміни клімату.

Джерело новини: [МГЕЗК](#), [Європейська кліматична мережа](#)

ВИСНОВКИ ЕКОСОКУ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СОЮЗУ

#ЕнергетичнийСоюз, #ЕнергетичнийПерехід, #СоціальнийПакт

У липні Європейський економічний та соціальний комітет (ЕКОСОК) оприлюднив висновок [«Четвертий звіт про стан Енергетичного Союзу»](#) (2018). Такі висновки комітет формує на щорічній основі, починаючи з 2015 року, в яких підсумовує досягнутий прогрес у функціонуванні Енергетичного Союзу та висловлює пропозиції щодо його подальшої діяльності.

У звіті піднята дискусія щодо відсутності чи недостатності енергетичного переходу на місцях та в конкретному житті громадян ЄС. Комітет наголосив на тому, що Європі необхідний «Соціальний пакт про енергетичний перехід, який здійснюється громадянами». Такий пакт повинен бути узгоджений між ЄС, його державами-членами, регіонами, містами, соціальними партнерами та організованим громадянським суспільством, що у свою чергу гарантує врахування інтересів усіх зацікавлених осіб. Це має стати шостим аспектом Енергетичного Союзу, який охоплюватиме всі соціальні аспекти.

Джерело: [Європейський економічний та соціальний комітет](#)

ЕКОСОК ЗАКЛИКАЄ УЗГОДИТИ ЕНЕРГЕТИЧНЕ ТА ПРОМИСЛОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО З КЛІМАТИЧНОЮ ПОЛІТИКОЮ ЄС

#ЗмінаКлімату, #ПарниковіГази, #ПрикордоннеРегулювання

Європейський економічний та соціальний комітет закликав Європейську Комісію віднайти варіанти політики, які з однієї сторони допомагали б зменшити парникові гази і боротися зі

зміною клімату, а з іншої сторони підтримали конкурентоспроможність промисловості ЄС. Зокрема комітет наголосив на особливій увазі до тих секторів економіки, які є ресурсо- та енергомісткими, необхідності вирівнювання їхньої конкурентоспроможності з імпортерами з тих держав, в яких встановлені нижчі кліматичні стандарти. У гіршому випадку, на думку ЕКОСОКу, Європа ризикує втратити робочі місця з менш чистою економікою та пропустити свою мету щодо зменшення викидів парникових газів.

Пропозиція стосується заходів з прикордонного регулювання внутрішньої ціни викидів парникових газів: імпортери платять ціну, експортери отримують її відшкодування згідно з ПДВ. Ціллю є посилення Європи у глобальному геополітичному контексті та одночасна підтримка інновацій і забезпечення справедливих перехідних процесів на шляху до зеленого сталого розвитку.

Джерело: [Європейський економічний та соціальний комітет](#)

ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ У ГАЛУЗІ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ

#Реінвестиції, #Інновації, #ВідновлюванаЕнергетика, #Електромобілі

Європейська Комісія вирішила реінвестувати невитрачені кошти програми NER300* для підтримки низьковуглецевих інноваційних проектів у рамках Енергетичних демонстраційних проектів InnovFin.** Реінвестування невитрачених коштів NER300 відбувається для підтримки перспективних проектів до запуску Фонду інновацій у 2020 році.

Три проекти, профінансовані NER300, зосереджені на інноваційних технологіях енергії хвиль (Wave Roller), енергії вітру (Windfloat) та надшвидкісних зарядних станціях для електромобілів і акумуляторних батарей (Greenway EV Charging Мережа). Проекти підтримані в розмірі близько 73 млн євро.

* Програма NER300 – фінансовий інструмент, який спільно управляється Європейською Комісією, Європейським інвестиційним банком та державами-членами ЄС. Програма об'єднує проекти, що демонструють екологічно-безпечні технології вловлювання і збереження CO₂ та інноваційні технології з відновлюваної енергії.

** Енергетичні демонстраційні проекти InnovFin – фінансовий інструмент ЄС, яким керує Європейський інвестиційний банк. InnovFin фінансує проекти з метою подолання розриву між демонстрацією проекту та його комерційним розвитком.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ОПУБЛІКОВАНО ДАНІ ПРО ІНВЕНТАРИЗАЦІЮ ВИКИДІВ В ЄС

#Звіт, #ІнвентаризаціяВикидів, #ЗабрудненняПовітря

У липні Європейське агентство з навколишнього середовища опублікувало [Звіт](#) про інвентаризацію викидів в ЄС 1990-2017 згідно з Конвенцією ЄЕК ООН про транскордонне забруднення повітря на далекі відстані. Держави-члени Європейського Союзу досягли неоднозначного прогресу у зменшенні викидів найбільш шкідливих забруднюючих речовин повітря.

Згідно зі звітом більше ніж у половини з 26 моніторингових забруднюючих речовин викиди в 2017 році зросли у незначній кількості порівняно з попереднім роком. У 2017 році порівняно з 2016 роком викиди летких органічних сполук (окрім метану), оксиду вуглецю (CO) та аміаку (NH₃) зросли відповідно на 1,3%, 0,2% та 0,4%. Викиди оксидів азоту (NO_x) та оксидів сірки (SO_x) зменшилися відповідно на 1,8% та 1,3%.

Звіт містить дані про викиди, які надійшли з ключових джерел, таких як сільське господарство, транспорт, промисловість та приватні домогосподарства. У документі підкреслюється зростання впливу домогосподарств у питанні спалювання палива, оскільки цей сектор робить суттєвий внесок у загальний обсяг викидів забруднюючих речовин. Зокрема у 2017 році їхня частка у загальному обсязі викидів дрібнодисперсного пилу (PM_{2,5}) становила 51%, оксиду вуглецю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів – по 42%.

Джерело: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ЄВРОПЕЙСЬКА ГРОМАДСЬКА ІНІЦІАТИВА ЩОДО БОРотьБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ

#ЄвропейськаГромадськаІніціатива, #ЗмінаКлімату, #ВідновлюванаЕнергетика

22 липня зареєстровано європейську громадську ініціативу «Ціна вуглецю у боротьбі зі зміною клімату». Метою ініціативи є внесення Європейською Комісією пропозицій до законодавства ЄС щодо стримування використання викопного палива, заохочення збереження енергії та використання відновлюваних джерел задля боротьби з глобальним потеплінням та обмеження зростання температури до 1,5%.

Пропонується встановити мінімальну вартість викидів CO₂, починаючи від 50 євро на 1 тону CO₂ у 2020 році до 100 євро на 1 тону CO₂ у 2025 році. Також ініціатива передбачає скасування існуючої системи видачі безплатних дозволів на викиди в ЄС та запровадження механізму прикордонного вирівнювання імпорту із держав, які не є членами ЄС, що дозволить вирівняти та компенсувати низьку вартість на викиди CO₂.

Джерело: [Європейська Комісія](#)